

הרב חיים יעקב
הרב חיים יעקב
הרב חיים יעקב

פרשת לך לך

מעלת זיכוי הרבים

את הנפש אשר עשו בחרן

אומר רש"י עשו- אברהם מגייר את הגברים ושרה את הנשים כידוע שאין דבר יותר גדול מזיכוי הרבים **שכל מה שגורם לאחרים להתחזק נזקף לזכותו של מזכה הרבים** מרן הרב עובדיה למרן הרב אלבז **תמסור שיעור ותזכה את הרבים** הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על החובה לרומם את נשמות ישראל דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך את הנחת (ח, ב) הפסוק לכאורה כופל את עצמו – "דבר אל אהרן, ואמר אליו". ועוד, ידוע ש"וידבר" הוא לשון קשה (מכות יא ע"א), "דברים הקשים כגידים" (רש"י שמות יט, ג), ואילו "ויאמר" הוא לשון רכה (מכילתא פרשת יתרו), לשון רוממות ואמרי נועם. ואם כן לא מובן, בתחילה הקב"ה פותח עם הציווי לדבר עם אהרן בלשון קשה – "דבר אל אהרן", ואילו אחר כך משמע שיש לפנות אליו בלשון רכה – "ואמרת אליו", מה הסברם של דברים?

הביאור נראה כך: אף על פי שמצוה זו של הדלקת הנרות היתה בדרגת רוממות וצריכה להיאמר רק בלשון "ואמרת", מכל מקום על אהרן הכהן היה מוטל גם להדליק את נשמות ישראל, וזהו תפקיד קשה הדורש עמל וטורח רב.

לכן קיבל אהרן גם ציווי בלשון "וידבר" לשון קשה, לפי שעבודה לא קלה להרים ולרומם את נשמות ישראל, לא קל להפסיק באמצע הלימוד וההתעלות האישית ולדרוש בפני אנשים לקרברם. "אתה תאכל בשר והם יאכלו חצץ!..."

לפני קרבן לחמישים שנה, אחד משומעי לקחו של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, הציע לי למסור שיעור תורה בבית כנסת מסוים בירושלים, שבכדי להגיע לשם הייתי צריך לנסוע במשך כשעתיים באוטובוסים [הולך וחזור] כדי למסור דרשה של חצי שעה. בתחילה דחיתי אותו על הסף, כיון שהייתי אז אברך צעיר שישב ועסק בתורה ולא הייתי מעוניין לבזבז את זמני. אם אכל שיעור זה, תורה מה תהא עליה? יום אחד לאחר השיעור של מרן, קרא לי הרב והכניס אותי למכוניתו בדרך לביתו. כשהגענו לביתו, פנה אלי מרן ואמר: "שמעתי שאתה לא רוצה ללכת למסור שיעור תורה שהציעו לך". רבינו, תורה מה תהא עליה? עניתי לו.

"והאנשים המכונים האלה מה יהיה עליהם?" השיב לי מרן זצוק"ל. "הלא אין אפילו מי שיגיד להם הלכה אחת!..."

אמרתי לו שאני רוצה לגדול, ואז הוא קם ואמר לי: "וכי אני לא רוצה לגדול? אני הולך ומלמד במשך שעה וחצי [וממסיר להם לפי רמתם] **ובשבילי זה ביטול תורה. בזמן הזה הייתי יכול להספיק הרבה יותר. לי מותר לבטל ואתה לא תבטל את עצמך! אתה רוצה את ההתקדמות האישית שלך וזהם יישארו עמי ארצות גמורים! אתה תאכל בשר והם יאכלו חצץ! ואז סיים ואמר: "אל תדאג, תלך, והקב"ה ישלם לך על זה כפל כפליים".**

שמעתי לדברי מרן והלכתי לשם [בשעות הערב, ולאחר מכן הייתי הולך לכולל ערב] ונדהמתי לראות ארבעה אנשים... אפילו מניין לא היה. אך לאט לאט ליקטנו מניין ותוך תקופה קצרה, פחות מחודש ימים, ארבעים איש היו מגיעים לשיעור ועוד למעלה מעשרים מילדיהם! ואלו אנשים שלא היו באים להתפלל בבית הכנסת אלא היו מתפללים בביתם [או בכלל לא, רח"ל], ומחוסר ידיעה היו מוכרים ארטיקים וגלידות ביום שבת קודש. בחסדי ה' יתברך, לאט לאט התחילו אותם אנשים להתעניין בדברי התורה הקדושה והיו שואלים שאלות בהלכה. כיום הם יראי שמים בתכלית וקובעים עתים לתורה, ובניהם תלמידי חכמים מופלגים וכל נכדיהם זרע קודש ברח' ה'. ברוך ה', בזכות ששמענו לעצת מרן זכינו לקבל את רבנות שכונת "בית ישראל" והסביבה, וממנה צמחה תנועת התשובה בארץ ובעולם. כמובן שאנו תמיד רוצים להגדיל תורה ולהאדירה עוד יותר ועוד יותר, בחינת י"ש לו מנה רוצה מאתיים, אך גם בזה צריך זהירות וסבלנות, וכפי שאמר לי פעם מרן זצ"ל שבחינת איזהו עשיר השמח בחלקו, שייכת גם בתורה הקדושה! האדם צריך למסור את עצמו למען ה' ותורתו. אם יש ציבור צמא לתורה, ובאפשרותך לזפות אותו בדרשה, בשיעור, בדבר תורה – אסור לך לעמוד מנגד ולפטור את עצמך בכל מיני תירוצים: "אני לא בנוי לזה, אין לי כוחות, אין לי זמן, יש לי את סדרי הלימוד שלי, יש לי צרכים משפחתיים..." הכל תירוצים! אם אתה צריך לעשות אתה יכול לעשות! ואם תעשה – הקב"ה יהיה בעזרך, תראה הרבה סיעתא דשמיא בכל התחומים. יש לך את סדרי הלימוד שלך? אין לך מה לחשוש. כבר אמרו חז"ל (אבות ד, ה): "הלומד על מנת ללמד – מספיקין בידו ללמוד וללמד". מי שמקדיש מזמנו ומתורתו לאחרים – לא רק שתורתו לא תיפגע מכך, אדרבה, תורתו תתגדל, תתרומם ותתעלה.

אין לנו מושג איזו זכות גדולה יש למי שמזכה את הרבים. התועלת איננה רק לאחרים, גם הוא עצמו יוצא נשכר, הוא נבנה ומתגדל מכל הבחינות.

כאשר אדם מקהיל קהילות ומזכה את הרבים בתורה וביראת שמים, הקב"ה מתקלס על ידו. ומי ששם שמים מתקלס על ידו, אין ערוך לשכרו מן השמים.

אומר המדרש (מדרש משלי י): "בא לפני מי שיש בידו חמשה חומשי תורה, ואומר לו הקב"ה: בני, למה לא למדת הגדה ולא שניות?" – יכולת להקהיל קהילות וללמד ברבים את תורת ה', יכולת לזכות אותם בדבר תורה – למה לא עשית זאת?!

ממשך המדרש: "שבשעה שחכם יושב דורש, אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל". עזבת את הבית, הנחת בצד את כל העיסוקים שלך ונסעת למסור שיעור – דע לך שבזכותך הקב"ה מוחל ומכפר על עוונותיהם של ישראל! אין לך השגה באיזה מקום מרומם אתה נמצא!

יש תוהים: מה כל כך חשוב בשיעור, הרי כל אחד יכול ללמוד לעצמו! נכון, אבל אין תחליף ללימוד תורה ברבים. כשיש דרשה או שיעור, באים ציבור ושומעים את דבר ה'. "ברוב עם הדרת מלך" – הקב"ה מתהדר ומתקלס, הקב"ה אומר: בניי אהוביי מניחים את כל עיסוקיהם וטורחיהם ובאים לבית המדרש לשמוע את דבר ה'. איזה קידוש ה'! לא תמיד זה קל. יש קשיים, יש התמודדויות. לפעמים הדבר כרוך בטרחה, בחוסר נוחות. נתאר לעצמנו: אדם יושב בחיק משפחתו בשבת, משוחח בדברי תורה עם ילדיו. איזו שעה של קורת רוח, מעין עולם הבא! ואז, בבת אחת, עליו לקטוע הכל ולצאת מהבית לשיעור הקבוע שלו. קשה לו לעזוב, הוא מרגיש שעדיין לא מיצה את היעונג שבת' שלו עם הילדים. אבל אין ברירה – הציבור מחכה. אין ספק, זו הקרבה גדולה, מסירות נפש. ומי שמוסר נפשו לזיכוי הרבים, הקב"ה ישלם לו כגמולו בשפע רב.

מזכה הרבים זוכה לסיעתא דשמיא

פעם הוריתי לאברך מהישיבה שילך לבית הכנסת פלוני בשבת וידרוש שם בפני הציבור. האברך ניסה להתחמק, אמר לי: "כבוד הרב, אין שם ציבור. למי אדרוש?" אמרתי לו: "איך יהיו אנשים אם אין דרשה? ... תתחיל לדרוש, וכך יהיו אנשים". לאחר ששב משם, שאלתי אותו: "נו, איך היה שם? כמה היו?" אמר: "היו שניים". אמרתי לו: "מצוין. איזו זכות גדולה יש לך! הנה, כבר יש לך שני יומון... תמשיך, אל תרפה, וה' יהיה בעזרך! בעזרת ה', מהשנים יהיו שלושה, מהשלושה יהיו ששה, כך ירבה וכן יפרוץ". לאחר כמה שבועות הוא בא אלי ומספר לי שיש לו בשיעור למעלה מעשרים וחמישה אנשים!

וזה לא נגמר בזה. כדי לרתק את הציבור צריך לעשות להם "עונג שבת", להגיש כיבוד, עוגות, שתייה... זה פותח את הלב. "גדולה לגימה, שמקרב את הרוחקים" (סנהדרין קג ע"ב).

האברך אינו משופע בממון, מאין יהיה לו תקציב לכיבוד? אמרתי לו: "זה דבר חשוב, תיקח מהמעשר, ה' לא יעזוב אותך, תראה שפע". האברך הלך למכולת וקנה כיבוד לשבת. פגש אותו אדם אחד שהסתקרן לשם מה הוא קונה את הכיבוד. הוא סיפר לו שהוא מוסר שיעור קבוע בבית הכנסת פלוני בשבת, והוא קונה את הכיבוד עבור משתתפי השיעור. אותו אדם התלהב מהעניין, הוא פנה לבעל המכולת ואמר לו: "כל הקניה שלו עבור בית הכנסת – עלי... פעם דרשתי באיזה מקום. ניגש אלי אדם ואמר לי: 'כבוד הרב, אני שייך לבית הכנסת פלוני. איזה מגיד שיעור נפלא שלחת לנו! אנחנו מוכנים לתת לו כל מה שביקש'!"

ואיך הכל התחיל! בקושי הוא הסכים, ניסה להתחמק... הוא לא האמין בעצמו: מי אני ומה אני, מי יבוא וכמה יבואו... היה צריך להכריח אותו להתחיל. וההתחלה לא היתה מרשימה. הכל התחיל משני אנשים... וראו להיכן הגיעו!

לא תוכל להעלות זה לא קל לדבר אל העם, לרומם אותם ולהוציאם מההסתכלות כלפי הארץ, הארציות, ולהובילם למצב של "שְׂאֵר מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְיֵאוּ מִי כְּבֹד אֱלֹהִים" (ושעיה מ, כו). לא פשוט לגרום ליהודים לעזוב את הבלי העולם ולהשקיע בדבר האמיתי שזהו לימוד התורה הקדושה, להרבות בקביעות עתים לתורה, לקום להתפלל מוקדם בבוקר ולהספיק ללמוד קודם העבודה, אבל התלמיד חכם מחויב בזה, "מִבְּשָׁרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם" (שפי"ח, יז), "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם" (דברים כב, ט). לא כולם מתאימים לכך, במדבר זה היה תפקידו של אהרן הכהן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות א, יב), אך הרבה אברכים יקרים שחשבו שאינם מתאימים התחילו, ונוכחו לגלות שיש להם לשון לימודים והם מצליחים לקרב ולחזק את העם, ולכן צריך כל אחד לנסות, וה' יהיה בעזרו.

הרכב נסע ללא דלק כיון שלא רצה לתדלק בתחנה לא שומרת שבת

אברך יקר ואציל נפש הוא ר' אריה, כשמעבר לכך הוא בעל ערכים, שיועד להציב גבולות לו לעצמו ולסובב אותו, גבולות אותם לא ניתן לחצות, בבחינת "עצור גבול לפיך". אחד הערכים החשובים ביותר ביהדות היא "השבת", אות היא בין הקב"ה ובין עם ישראל. ר' אריה לא ימכור את השבת בעד נזיד של תענוג, הוא גם לא יעגל פינות, ולא יחצה את הגבול אף לא באופן חד פעמי... לא ולא! הוא יכניע את עצמו תחת אותה מתנה טובה שנתן הקב"ה לבניו אותה הוציא מבית גניזו. ובמה דברים אמורים? ובכן, באחד מימי חול המועד לקח ר' אריה את בני משפחתו לטיול "למערות הנוטיפים". מרוב לחץ על מבקרים, לקח שעה שלמה למצוא מקום חניה, וכשהו סוף סוף נמצא, נעמדו בני המשפחה בתור הארוך לפני הקופה לרכישת כרטיסים. הילדים שמעו רבות על המערה המופלאה, ממש פלאי הברואה, עתה באו לחזות בחוש הראיה בבחינת "מבשרי אחזה אלוך". והנה בתוך כל הרעש וההמולה הבחינה בתו הקטנה של ר' אריה בשלט גדול שהוצב בפתח הכניסה למערה המכריז על שעות הפתיחה, בשורה השלישית כתוב היה "בשבת בבוקר פתוח האתר משעה..."

"אבא" קראה התב הקטנה לאביה, "תראה מה כתוב כאן", והיא הצביעה על השורה השלישית שבשלט. ליבו של ר' אריה נחמץ. הוא כלל לא ידע כי המקום פתוח בשבת, ומחלל אותה בפרהסיא בפרהסיא גלי. הוא אסף את כל הילדים ואמר להם: "מקום שמחלל שבת באופן כה מחפיר עבור בצע כסף ובועט בערך הנעלה והמקודש ביותר של עם ישראל, אין לנו פה מה לחפש, שבים הביתה!" אנשים מסביב ששמעו את דבריו חשו בגאווה של עמידה על עיקרון ללא עיגול פינות... הם שבו הביתה מאושרים ולא מאוכזבים, הם עמדו בניסיון וחשו בליבם כי יש ערכים עליהם לא ניתן להתפשר ויהי מה! אהנו יהודים ואת דגל השבת מניפים בעוז ובגאווה!!! זה חינוך!! ידע לך" אומר לי ר' אריה כבדרך אגב, "לא אכנס לתדלק בתחנת דלק שאינה שומרת שבת. נקודה: וזה נובע מאותו עיקרון ומאותו יסוד, מי שמחלל שבת לא אתמך ולא במישרין ולא בעקיפין". יום אחד יצא ר' אריה מבני ברק לאשדוד. כמה דקות לאחר היציאה הבחין כי מד הדלק החל להבהב, מה שאומר שצריך דחוף למלאות דלק, אחרת בתוך מס' קילומטרים (עשר ק"מ או חמש עשרה ק"מ במקרה הטוב) הרכב ידמוס ויעצור, הוא חש בגופו צמרמורת, קור וחום משמשים בערבוביה, הוא ידע כי עד אשדוד אין שום תחנת דלק ושומרת שבת, האם יתדלק הפעם בתחנה המזוהלת במצוות השבת? מה עושים? הוא התלבט קשות, האם לחרוג הפעם ממנהגו... ואז התאזר בעזות דקדושה, "לא! לא! הוא לא יעשה זאת, הוא לא יתן ידו לדבר שכזה ויהיה מה!". הוא הרים עיניו לשמים ואמר "ברש"ע יודע אתה למה אינני נכנס לכל התחנות שבדרך, לכבודך לא לכבוד בית אבא, הם עדיין לא עושים רצונך ואינם שמחים במתנה הנפלאה שנתת לנו, לא היתיי רוצה להיות שותף למעשיהם, אנא ממך קח אותי עם רכבי עד שאגיע לתחנת דלק שומרת שבת". הוא ביקש והתפלל, וראה זה פלא, לא יאומן! האוטו נסע ונסע עד שהגיע לאשדוד כשכל הדרך המורה של מד הדלק מהבהבת, הוא נכנס לתחנה כשכולו קורן מהתרגשות ומילא את רכבו. מי שאמר לחומץ שידלק יאמר לאוטו בלי דלק שינוע...

בזכות שמירת השבת הצליח במכירת התפוחים

עד סיום מלחמת העולם השנייה הסתובבו בפולין יהודים אשר שרדו את המחנות, הצרות והעינויים, הם היו "כלואים" בפולין, השלטון הקומוניסטי שלט אז, בפולין הגוף ובפניהם את שעריה, ולא נתן לאותם ניצולים לצאת מהארץ אשר היתה ספוגה בדם בדם מדמעות של מיליוני יהודים ובהם גם בני משפחותיהם אשר נשפך דמם כמים. בשנת תשי"א לאחר כארבע שנים של ציפייה נפתח פתח צר על ידי השלטונות לאפשר לתושבי פולין לעזוב ולצאת מארצם, רבים מהניצולים מיהרו לממש זאת ויצאו כדי לעלות לארץ הקודש, ארץ אבותינו – ארץ ישראל. כמה מאות אנשים נסיעה וסוף עלו על האונייה שהייתה אמורה להפליג אל ארץ הקודש, במהלך הנסיעה הגיעו בערב שבת לונציה שבאיטליה, האונייה היתה אמורה לעגון עד ליום ראשון בבוקר, כעבור שעות ספורות עמדה השמש לשקוע ושבת המלכה פרשה את כנפיה על כל היקום. בין נוסעי האונייה היה הרב ישראל ארנברג אשר הקפיד על שמירת קדושת השבת – קלה כבחמורה, לצערו כל אנשי האונייה אשר שבעו מרורים במחנות, זנחו את דרך התורה והמנוחות לאחר שעברו כל אחד ואחד את הגיהנום הפרטי שלו. בבוקרו של יום השבת הגיעו לנמל ואל מול פני האונייה שעגנה - רוכלים איטלקיים, הם צצו מכל עבר עם שלל מרכולתם, ופרסו את סחורותיהם לפני אנשי האונייה, המחירים היו זולים והאנשים ירדו ורכשו מלאי סחורות, בגדים, כלים, ועוד מיני מוצרים שיוכלו להשתמש בהם בהגיעם ארצה. המוצר המבוקש ביותר היה תפוחים! שהיו יפים, אדומים ומתוקים. המחיר שלהם היה זול במיוחד, והנוסעים רכשו הרבה מאד ארגונים מלאים בתפוחים כדי למכרם בהגיעם ארצה, ולהיות מפער המחירים. (בארץ היו המחירים של התפוחים האיטלקיים גבוהים מאד).

אי שם בירכתה הספינה ישב הרב ארנברג וקרא בספר תהילים, עיניו זלגו דמעות על יהודים "אחים תועים" שאחר שעבר עליהם מה שעבר, לא רצו לשמוע מאומה ממצוות התורה, ושבת קודש הפכה ליום חול רגיל רח"ל, את השבת הוא העביר מתוך התעלות הנפש עם אכילת שלוש הסעודות, מנוחה, תפילה, וקריאת תהילים. מספר נוסעים "ירחמו" על אותו יהודי שישב והתפלל אליו ואמרו לו שהם מוכנים לקנות עבורו מה שיצטרך, ואף היו מוכנים להלוות לו כסף עבור זה, אך הוא הודה להם מקרב ליבו, והסביר להם כי יום השבת הוא יום קדוש, ומוקדש כולו לבורא עולם – בורא שמים וארץ. את אט שככה ההמולה, כספם של הנוסעים תם, והרוכלים האיטלקיים קיפלו את סחורותם. עם יציאת השבת קיבלו כל הנוסעים הוראה להעביר את כל החפצים לאונייה שעגנה בנמל בשם "גלילה", היא האונייה שאמורה להגיע בסוף אותו שבוע ארצה. הרב ארנברג אסף את מעט חפציו בעוד נוסעים רבים אחרים היו עמוסים בארגונים מלאים תפוחי עץ ושאר מיני סחורות, תוך כמה שעות היתה האונייה "גלילה" מפוצצת באנשים ובסחורות עד אפס מקום, משראה זאת הרב החובל, פקד על כל באי האונייה להעביר את כל חבילותיהם, מזוודותיהם וארגניהם פנימה למטה אל בטן האונייה מלבד חפציהם האישיים, בסיועם של מלחי מאונייה וקציניה רוקנו כל התאים והמעברים, הכל הורד למטה, ועל אף מאות הנוסעים הם עלו על יצועם מתוך תחושת נעימות הנה "חוזרים הביתה". עם בוקר התעוררו כולם, ולהפתעתם הבחינו כי הם עדיין בוונציה, האונייה תפליג בשעות הבוקר המאוחרות. הרב ארנברג התעטף בציצית ותפילין, ולאחר התפילה וטעימה של פת שחרית, יצא מתאו ולהפתעתו הבחין כי הנמל החל שוקק חיים, אותם רוכלים שהיו אמש, גונב לאזניהם כי יציאת האונייה תתאחר במספר שעות וחס מהירו לשוב ולשטוח את הסחורה שלהם. ירד הרב ארנברג מאל האונייה, הוא נכנה לו הפתעה, הקונים היו מטיטים שכן כסף של רוב הנוסעים אזל במסחר שנערך אמש ביום השבת האיטלקים החליטו להיפטר

, מתפוחי העץ שברשותם, והמחירים ירדו פלאים. הרב ניגש ובדק תפוח תפוח, אף אחד לא דחק בו, המסחר התנהל בנחת, הכל נעשה בשלום ומתוך יישוב הדעת. בתאו שבתוך האונייה הוא כיסה את הארגונים שמלאו כמעט את כל השבץ מחשש לעינא בישא, נראה היה שאף אחד לא שת ליבו לדבר. בשעה אחד עשרה הירמה האונייה עוגן ויצאה לדרך, משך כל זמן הנסיעה טיפל הרב בתפוחים, דאג לאויר נקי שיכנס לתאו, כמו כן הפריד את התפוחים שהחלו לגלות סימני ריקבון. לקראת סוף השבוע הירמה האונייה ארצה ועגנה בנמל חיפה, מיד בירידתם מהאוניה סובבו את כולם סוחרים שבאו לרכוש מהעולים החדשים את אשר ניתן לרכוש מהם, המטענים הוצאו מבטן האונייה, וכשהוצאו החוצה חשכו עיניהם של בעליהם, חלקם הגדול נרבוך, חלקם נראו כצליים באש, אף אחד מהם לא צלח לאכילה, ולא נותר להם אלא להשליכם לפח האשפה. ולעומת זאת התפוחים של הרב ארנברג היו, טובים וטריים אדומים ומתוקים, והרוויח במכירתם הון רב. "שומר מצווה לא ידע דבר רע".

שמירת שבת שהצילה מהנאצים

בשעה שהנאצים פלשו לעירית מגוריה הקטנה שבגרמניה ופינו את תושביה היהודים, בליתם רבקה אצל חברתה בכפר הסמוך. כששבה לביתה הבניה שעליה להימלט ומיד, לפני הנאצים ישובו לחפש את אלה שהם פספסו בפעם הראשונה. רבקה החליטה לנס אל היער הסמוך, היא רצה מהר ככל שיוכלה, עד שכעבור זמן קצר נדמה לה שעברו כמה שעות, רגליה כבר לא נשמעו לה, והיא התיישבה תחת גזע עץ ועיניה נעצמו. כשהתעוררה מצבה על צמחייה לא מוכרת, בתוך בית, היא היתה עטופה שמיכה חמה, על מיטה, ובחדר בער תנור שהפיץ חום ונעימות. הפסלונים וקישוטי הקיר גילו לה שהיא בבית של גויים. והנה שומעת היא קולות בגרמנית בקועים מהחדר השני, היא אימצה את אוזניה וקלטת כי השיחה מתנהלת בין בן ואישה, והויכוח ביניהם הוא על הילדה שבחדר הסמוך מה עושים איתה? הבעל טען שאי אפשר להשאיר אותה, הנאצים ירצחו אותה ואותו אם ימצאו אותה פה, והאשה טענה שלא ניתן לשלוח אותה כך, היא תמות בקור ביער הקפוא. כאשר שמעה את הויכוח, קמה ממיטתה בשקט, נכנסה חרישית לחדר השני, והתחננה לפני הזוג "אנא בבקשה מכס הניחו לי להישאר כאן! עוד יחיה שכדאי יהיה לכם להשאיר אותי אצלכם".

הם הביטו באן בהתמיהה והיא נימקה דבריה "אני תופרת מקצועית, אתפור לכם בגדים חדשים שתוכלו למכורם בשוק השחור תמורת הון רב... בא נתחיל תקופה נסיון" התחננה רבקה והצליחה לכנענסם להחזיקה בביתם.

הם העלו אותה לעליית גג שם היה מיטה ומכונת תפירה. רבקה יישה שעות ותפרה ואכן המארחים שלה הרוויחו יפה מהבגדים שתפרה, וזה היה התמריץ שעודד אותם להשאיר אותה אצלם. בכל בוקר צהרים וערב, היתה בעלת הבית מזמינה את רבקה לרדת מהקומה השניה ולקבל את ארוחותיה, הארוחות כמובן לא היו כשרות, ורבקה אכלה מעט מהן, אך ורק כדי לשרוד. קשה היה לה להשלים עם המציאות שהיא לא יכולה לשמור מצוות בעליית הגג, אחרי הרבה התלבטויות החליטה שהיא תבחר לעצמה מצווה אחת שאותה היא תשמור בדביקות ויהי מה: כעבור מחשבה מעמיקה קיבלה רבקה על עצמה לקיים מצוות שמירת שבת. בכל יום היה עליה למלאות מכסה מסוימת של ביגוד, ובבוקר שלמחרת היתה רבקה מגישה לבעלת הבית את ערימת הבגדים שאותה תפרה יום קודם. כדי להימנע מעבדות בשבת, היתה רבקה נשארת ערה כל הלילה של יום חמישי וכך השלימה את מכסת השבת, היה לה קשה מאד להיות ערה לילה שלם אך התנחמה בכך שהיא לפחות מצליחה לשמור על המצווה שקיבלה על עצמה. וכך עברו חודשים ארוכים, מבלי שבעלת הבית מבחינה כי ביום חמישי עובדת התופרת כל הלילה על מנת להשלים את מכסת השבת. שבת אחת אחר הצהרים קראה בעלת הבית לרבקה, "אני זקוקה לעזרתך" אמרה לה. "דבר כזה מעולם לא קרה" התפללה רבקה וירדה אליה. "אני צריכה שתעשי לי טובה, יש לי מסיבה חשובה הערב, ואני חייבת שתגהצי לי את הבגד הזה". רבקה היתה במיץ, מצד אחד רצתה לרצות את בעלת הבית, אך מצד שני, זו המצווה היחידה שנתורה לה, והיא היתה נחושה בדעתה להגן עליה בכל מחיר! כששמעה את בקשת בעלת הבית, לא ידעה איך להגיב, וקפאה על מקומה. "מה הבעיה?" שאלה. ורבקה החלה לגמגם, עד שהסבירה לה שהיום זה שבת, ואסור לה לעבוד ביום הקדוש הזה. "על מה את מדברת?" לא הבינה בעלת הבית "עד היום לא עבדת שבת, לא ידעתי לך אף פעם בעיה לעבוד בשבת למעני, מה יום מיוחד? "רבקה השליה את עיניה ואמרה "אודה על האמת, מעולם לא עבדתי בשבת, בכל יום חמישי בליה אני נשארת ערה כל הלילה למלאות את המכסה, כדי שלא אאץ לעבוד בשבת". בעלת הבית לא האמינה למשמע אוזניה "את בעצם אומרת, שפעם אחת כל שבוע באופן קבוע את לא ישתה כל הלילה?" רבקה הנהנה בראשה "הן".

"אני שמע מצטער על כך", התנצלה בעלת הבית וחייבה אותה, "מעולם לא שמתי לב למעשך, מעתה את פטורה מעבודה של שבת, ומיותר לציין שאת הבגד אהאני אני בעצמי". כשכולה התפעלות ממסירותה של רבקה לשמירת הדת שלה הוסיפה "אני בטוחה שאת נחמד לך לחגוג את השבת בבית שלנו, עם כל ההמולה והרדיו המרעיש, לא הרחק מכאן באסם יש כמין עליית גג, אולי שם יהיה לך נעים יותר בשבת, האם תעדיפי לבלות שם את השבת שלך?"

רבקה לא האמינה למשמע אוזניה, ומיד קיבלה את ההצעה הנדיבה ברצון. בשבת הבאה הבטיחה לה בעלת הבית להביא לה את הארוחות בשעות הקבועות, בתשע בבוקר, בשתיים עשרה בצהריים, ובחמש בערב. ובדיוק כפי שהבטיחה על פי בתוקף השעון הגרמני המדויק בשעה תשע אפס אפס הביאה את ארוחות הבוקר, אך משום מה כשהורה השעון על השעה שתיים עשרה, לא נראתה דמותה של בעלת הבית. הזמן חלף, ואין שום אדם חיים. "בעלת הבית כל כך ייקית, מה הסיבה לעיכוב הלא צפוי?" דאגה רבקה. השעת חלפו, ורבקה הפכה לחסרת מנוחה יותר ויותר, סוף סוף בשעה שלוש אחה"צ עלתה בעלת הבית לעליית הגג באסם, ורבקה נשמה לרווחה. אך מיד הבחינה בבעלת הבית שפניה חיוורות כפני מת. "עכשיו אני רואה שאלוקים שלך מגן עליך" אמרה בקול רוטט. רבקה חיכה, אך לא הבינה מה קרה? ובעלת הבית נתנה לה להבין, החיילים הנאצים הגיעו היום לבית, כדי לערוך חיפוש, כשהם הגיעו לעליית הגג היו בטוחים ומשוכנעים שהם גילו ראיות שיחידו מתחבא שם, הסברתי להם שזה חדר עבודה שלי, ושאתי תופרת מקצועית וזה חדר עבודתי, הם לא האמינו לי, אבל אחרי שעות של סריקה חסרות תועלת הם התיאשו ונזבו בידיים ריקות. אלו היו הנאצים מגיעים הנה בכל מהלך ששת החודשים האחרונים, הם היו בטוח מוצאים אותך, והורגים את כולנו, בזכות שמירת השבת שלם הצלת את החיים של כולנו". דמעות של שמחה הציפו את פניה של רבקה "סימן שבשמים מרוצים ממעשיי". ההרהר לעצמה. היא שרדה את המלחמה ולאחריה עברה לגור באוסטרליה, במשך שנים שלחה חבילות של מתנות וכסף אל בעלת הבית שלה, וביטחה בכך את הכרת הטוב על שהצילה את חייה בשנים הקשות של המלחמה. את הסיפור הזה, [מגולן קהילתינו]

בן איש חי והליכות עולם פ' שלח דיני ברכת המזון ומים אחרונים

[א] רבינו האר"י ז"ל כתב תכין בזמן האכילה ולפחות בפרוסת כזית של המוציא כוונה כללית קצרה שהבירור הוא על ידי ל"ב שיניים שהם כנגד ל"ב נתיבות חכמה המבררין הכל שבמחשבה מתברר הכל, והם הטוחנין ומפררין את המאכל ועל ידי כן מתברר האוכל מתוך הפסולת כדרך הרחיים הטוחנות את התבואה ואחר כך מתפרדין הסובין והמורסן שהם הקליפות מן הקמח שהוא האוכל, וכן לכוין בשתי בינונות בבירור במאכל שאוכל, א. בירור המאכל בעצמו הטוב שבו מן השייגים המעורבים בו על ידי חטא אדם הראשון, וגם מה שהיה מעורב בהם מתחלת ברייתן מששת ימי בראשית, ב. ענין תיקון נפשות המגולגלים הנמצאים במאכל ומשקה, ותכין לבלוע המאכל אחר שנטחן כי באסטומכא הוא גמר הבירור, וכל אלו כוונות פשוטות הן וצריכות מאד אפילו לאדם פשוט, וכל אדם יודע ספר צריך להרגיל עצמו בהם ואף מי שנפלו שניו עושה התיקון מושלם מאחר דמתחלה היו לו ל"ב שיניים:

[ב] שוירי מאכל הנשארים בעצמות ובקליפות של הפירות אם יש בהם נצוצי קדושה יתבררו על ידי ברכה אחרונה שאומר האדם על שלחנו אף על פי שזורקם לאשפה, לפיכך יזהר האדם שלא יסיר מעל השלחן עצמות וקליפין שלא עד לאחר ברכת המזון, ולכן אזהרה שמענו שלא יוציא מעל השולחן דבר לאכיל לבהמה וחיה ועוף הטמאים קודם ברכת המזון ואם אוכל אחר כך פירות ורוצה לזרוק העצמות שמאוסים יכסה אותם במפה אחרת:

[ג] מאחר שברכת המזון עושה תיקון גדול על השלחן וכאמור, לכן הזהירו חז"ל לאשייר האדם פת על שלחנו בעת ברכת המזון, ובזהר הקדוש החמירו בזה ואסמכוה אקרא דלא תשא את שם ה' א-להיך לשוא, ואם אכלו כל הפת ברכת המזון ולא הרגישו אלא עד שעת ברכת המזון לא יביאו פת שלימה ויניחו על ההשלחן אלא יביאו פרוסה, ואם היה על השלחן פת שלימה מעת שבירך המוציא לא יסירנה בשעת ברכת המזון ואדרבה עדיף טפי למעבד הכי להשאיר ככר אחד שלם על השלחן מעת שבירך המוציא, ולא אסרו בפת שלימה אלא רק אם יביאנה מחדש בעת ברכת המזון:

[ד] צריך לזהר שלא ישאר כלי ריק על השלחן בשעת ברכת המזון, כגון כפות כוסות וקערות וכיוצא, גם יזהר שלא להניח סכין על השולחן בעת ברכת המזון:

[ה] אסור לאבד פירורין שיש בהם כזית, ואפילו אין בהם כזית אסור לאבדם ולהמאסם דקשה לעניות בר מינן אפילו בדבר מועט, ותזהר לכבד האשה בידיה תמיד מקום האכילה אחר האכילה ותזרוק לתנור, ובליל שבת תצניע הפירורים, ואחר שבת יזרוק לתנור, וכן יזהרו מוכרי הלחם לכבד סביבות הלחם, ויזרקו העפר עם הפירורין לתנור:

[ו] קודם ברכת המזון יזהר ליטול מים אחרונים לתוך הכלי דמים אחרונים חובה אפילו אכל פת בלבד על פי הסוד בעת נטילת מים אחרונים יחבר ד' האצבעות לבד והגודל לבד וישפיל אצבעותיו כלפי מטה: [ה"ע מים אחרונים חובה וגם הנשים חייבות]

[ז] במילים מים אחרונים חובה רמז כמה כונות סודיות של מים אחרונים, ולכן טוב שהאדם קודם שיושיט ידו ליטול מים אחרונים יאמר הלכה זו מים אחרונים חובה וגם אם לא אמר דברי תורה יועיל לו שיחשב שאמר דבר תורה בשולחן:

[ח] יזהר שיהיו מים האחרונים מעט ולא ירבה בהם כי הם חלק הסט"א, ואם ידיו מזהמות הרבה מן התבשיל וכן פיו ושפמו שצריך להם מים הרבה ברחיצתם, טוב שירחצם קודם נטילת מים אחרונים אדעתא לאכול עוד אחר כך, והיו אלו כמים אמצעים וכן יעשה, אחר שירחצם יאכל חתיכת מן השלחן כדי שלא תהיה נחשבת רחיצה ההיא למים אחרונים, ואחר שיאכל חתיכת הפת וכיוצא יטול מים אחרונים מעט ויברך ברכת המזון: [ה"ע אין צריך לאכול פת]

[ט] כתבו האחרונים בשם המקובלים ז"ל כשנטל מים אחרונים יאמר זה חלק אדם רשע מאלהים, ויכוין חלק אדם רשע ר"ת אח"י דהוא הסט"א והנוהג בזה יאמר בדברים אלו בלחש:

[י] אין נוטלין מים אחרונים על גבי קרקע אלא בכלי, ואם אי אפשר בכלי יטול על גבי עצים, רצפה דאין רוח רעה שורה על הרצפה כמו ששורה על גבי קרקע, [ה"ע אין צריך כלי אלא כדי שלא יעברו עליהם משום רוח רעה] וגם מים אמצעיים שנטלנין בין חלב לבשר גם כן צריכין כלי:

[יא] אין נוטלין בחמין שהיד נכוית בהם, ויש אומרים צריך שיהיו צוננין ממש ונכון להזהר בזה, ויש מי שאומר שצריך שיהיו ראויים לשתיה שלא יהיו מרים או סרוחים, גם שיהיו באים מכח גברא, ואם עבר ולא נטל מים אחרונים יטול אחר ברכת המזון, ואם אין לו מים יטול בשאר משקין ואפילו בין כיון דאין לו ליטול בענין אחר:

[יב] צריך ליטול עד סוף פרק שלישי של האצבעות וראש פרק השלישי בכלל: [יג] המודד מלח והנוגע במלח חייב ליטול ידיו אחר כך, וכן אפילו בלא סעודה כשאוכל קישואין וכיוצא בדברים שדרך להניח עליהם מלח באצבעותיו צריך ליטול ידיו אחר כך, דאף על גב דמלח סדומית אינו מצוי יש לחוש למין מלח שטבעו כמלח סדומית:

[יד] יש מי שאומר אם אכל מאכל לח שאז ידיו מזהמות בו, אז מן הדין כשירחץ ידיו מברך על רחיצת ידים, ולא נהגו העולם לברך כן אף על גב דהמצריכין ברכה זו הם גדולי עולם, דקיימא לן סב"ל, מיהו צריך כל אדם להרהר ברכה זו בלבד

[טו] צריך להיזהר שלא להפסיק ברכת המזון אפילו

בדברי תורה, ורק פסוקים אלו יאמר אותם אחר מים אחרונים קודם ברכת המזון והם המזמור א-להים יחנו ויברכנו כולו וטוב לצייר במחשבתו בצורת המנונה, ואחריו יאמר אברכה את ה' בכל עת וגוי' ויכוין לגרש הסט"א העומדת על השלחן, ואחריו פסוק סוף דבר הכל נשמע וגוי', ופסוק תהלת ה' ידבר פי וגוי' ופסוק ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה, ואחר כך וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', ויכוין ס"ת זה על השלחן אשר נה"י, ויברך ברכת המזון בעיניים סגורות כתפילת העמידה, וישם יד שמאל כנגד החזה ויד ימין על יד שמאל ויברך בכונה, דהסט"א עומד שם לקטרג עליו אם לא יברך בכונה:

[טז] ישתדל לברך על הכוס אם יש שנים עמו שאז יש להם זימון, אבל יחיד לא יברך על הכוס, וצריך שימסור לו הכוס אדם אחר כשאוחזו בשתי ידיו, וכן הוא יקבלנו בשתי ידיו, וקודם שיאמר וידבר אלי זה השלחן וגוי' אז יקבל הכוס בשתי ידיו, ואחר שיקבל אותו בשתי ידיו יאחוז אותו ביד ימין בלבד, ואז יאמר וידבר אלי זה השלחן וגוי' ויתחיל לעשות זימון ולברך:

[יז] מנהג החסידים כשמברכין ברכת המזון עם כוס שיהיה הפת שבשלחן בצד שמאל המברך, כדי שיהיה הכוס של ברכה בימינו והפת בשמאלו, ויש טעם על דרך הסוד:

[יח] כוס ברכת המזון צריך הדחה מבפנים ושטיפה מבחוץ, גם צריך שיהיה חי, ויש בזה כמה דעות דיש אומרים הכונה הוא דבתחלת הברכה לא יהיה מזוג שלא ימזוגו אלא עד ברכת הארץ ויש אומרים הכונה הוא שימלאנו מן הצלוחית או מהחבית לשם ברכה ולא משיוירי כוסות, ויש אומרים הכונה שיהיה הכוס שלם, ומן הדין צריך להזהר בכל הסברות הנזכר לקיים אותם ואחר שימזוגו בברכת הארץ יהיה מלא, אך לא יהיה המלא כל כך שיהיה נשפך ממנו, ואחר שיקבלנו בשתי ידיו משתי ידים של הנותן ישאר ביד ימין בלבד בכל הברכה כולה, ולא תסייע השמאל לימין, גם צריך שגיביהו מן השלחן טפח לפחות, ונותן עיניו בו בכל הברכה שלא יסיח דעתו ממנו, ואחר שישתהו ישייר מעט יין בו לשגר לאשתו אפילו לא אכלה עמו:

[יט] איטר יד כתבו הפוסקים יטלנו בימינו שהוא שמאל כל אדם, ונראה לי על פי הסוד גם איטר יד יטלנו בימין דאין תלוי ביד כהה: [ה"ע איטר אם יכול להחזיק ביד ימין כהמקובלים יעשה ואם לאו יחזיק בשמאל כדעת מרן]

[כ] צריך שלא יהיה פגום שאם שותה ממנו פגמו, ואפילו שותה מן הכד או מחבית קטנה הוי פגום, ולכתחילה צריך להיזהר אפילו בחבית גדולה, ויש אומרים גם במים פגומים פסולים למזוג בהם כוס של במהרי זה, וצריך להיזהר בזה:

[כא] כשיגיע לברכת הארץ באומרו וברכת את בתיבת את ימגנו במים שאינם פגומים, ואף אם היין חזק שצריך הרבה מים ואיננו מלא בתחילת הברכה ימזוגו בברכת הארץ מיהו צריך שיהיה רביעית בתחילת הברכה [ה"ע אם רצה למוזג לפני ברכת המזון ושוב למוזג בברכת הארץ הרשות בידו]:

[כב] כשימזוג הכוס בברכת הארץ יסתכל במים ההם אשר יתנם בכוס ויזהר שימזוג בשלוש פעמים:

[כג] כוס של ברכת המזון וכן של קידוש צריך שיהיה שלם בשפתיו וכן בבסיס שלו שלא יהיה בו פגמה וחסרון כלל ובשעת הדחק מותר, ויש מי שפוסל אפילו בשעת הדחק, והסדק אפילו בלא חסרון פוסל:

[כד] הנותנין לו כוס של ברכת המזון ואינו מברך מקצרין ימיו, ובזמנו שכל אחד מברך ברכת המזון לעצמו אין בזה חשש הנזכר שכל אחד מברך בעצמו וממילא כל אחד ואחד מברך לבעל הבית ויתקיים בו ואברכה במברך ובטל טעם של מקצרין אך דאין צריך לרדוף אחר מצוה זו גם בזמן הזה כי קרה היא מאד, ואין נותנין כוס של ברכה אלא לטוב עין שהוא שונא בצע ועושה חסד בממונו.

הליכות עולם אות ג. אף על פי שאין נוטלים ידים למים אחרונים על גבי קרקע, אלא לתוך כלי, ומותר ליטול ידים למים אחרונים לתוך הכיור שיש בו נקבים, והמים יגרימם משם לצינורות מי השופכים. והנוטל ידיו למים אחרונים אל תוך כלי, טוב להחמיר ממדת חסידות להסיר הכלי מלפניו בעת שמברך ברכת המזון. ומכל מקום מעיקר הדין אין איסור לברך ברכת המזון כשמי נטילת מים אחרונים נמצאים בכלי לפניו.

זהר הקדוש - לחדש חידושי תורה ובפרט בשבת

זהר מתורגם: בא וראה, כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ שַׁבָּת, נִשְׁמֹת יוֹרְדוֹת לְשֵׁרוֹת עַל הָעָם הַקְדוֹשׁ, וְנִשְׁמֹת הַצְּדִיקִים עוֹלוֹת לְמַעְלָה. כְּשִׁיוֹצֵאת הַשַּׁבָּת, הַנִּשְׁמֹת עוֹלוֹת, אוֹתָן שֹׁשְׁרוֹ עַל יִשְׂרָאֵל. וְנִשְׁמֹת יוֹרְדוֹת, אוֹתָן נִשְׁמֹת הַצְּדִיקִים. כִּינן שְׁעוֹלוֹת כָּל הַנִּשְׁמֹת שֹׁשְׁרוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, עוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת בְּדָמוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת כָּלם: אִיזָה חֲדוּשׁ הִיָּה לָכֵם בָּאוֹתָם עוֹלָם בַּתּוֹרָה? אֲשֶׁרִי מִי שְׁאוֹמֵר לִפְנֵי חֲדוּשׁ עַל הַתּוֹרָה. כִּמְה חֲדוּה עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְכַנֵּס פְּמִלְיָה שְׁלוֹ וְאוֹמֵר: שְׁמַעוּ חֲדוּשׁ תּוֹרָה שְׁאוֹמֵרְתָּ נִשְׁמַת פְּלוֹנִי זֶה. וְכָלם מַעֲמִידִים אוֹתוֹ דְּבַר בְּשָׂתִי וְיִשְׁבּוֹת. הֵם לְמִטָּה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה חוֹתֵם לְאוֹתוֹ דְּבַר. בא וראה, כְּשֶׁדָּבַר מִתְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה וְנִשְׁמָה שִׁירְדָת בְּשַׁבָּת הַתַּעֲסָקָה בָּאוֹתָם דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעוֹלָה לְמַעְלָה, כָּל הַפְּמִלְיָה שֶׁל מַעְלָה מְקַשְׁבָּה לְאוֹתוֹ דְּבַר, וְחִיּוֹת הַקְדוֹשׁ מִתְרַבֵּים בְּכִנְפֵּים וּמִתְלַבָּשִׁים בְּכִנְפֵּים. וְכִשְׁוֹאֵל אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מַשְׁבִּיב, וְשׁוֹתֵק, אִז חִיּוֹת הַקְדוֹשׁ מֶה כְּתוּב: (יחזקאל ח) בְּעֶמְקָם תִּרְפְּנֶנָּה כְּנִפְיָהּ, כִּמּוֹ שְׁנֶאֱמַר (איוב לב) כִּי עָמְדוּ לִי עַנְי עוֹד. (נחמיה א) וּכְפָתְחוּ עֲמָדָי כָּל הָעָם. וְאֵם תֹּאמַר, לָמָּה לְשִׁתִּיקָה קְרָאוּ עֲמִידָה? אֲגַלָּא בְּדַבּוּר יֵשׁ שְׁבָעָה אֵיבָרִים שְׁמִתְנַעֲנְעִים יַחַד: לֵב, רֵאָה, קִנְיָה, לְשׁוֹן, שְׁנִים, שְׁפָתַים, בָּשָׂר. וּבִשְׁתִּיקָה עוֹמְדִים בְּעֶמְקָם לְלֹא נִעְנָע, וְעַל זֶה קוֹרְאִים לְשִׁתִּיקָה עֲמִידָה.

אמרי חז"ל: מובא במדרש רבא נח פרשה לח אות ג רבי יוחנן פתח (משלי יז, יג): מְשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָהּ לֹא תִמְשֹׁךְ רָעָה מִבִּיתוֹ, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּרַ אֲבָא לֹא סוֹף דְּבַר מְשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָהּ, אֲגַלָּא אֲפִילוּ מְשִׁיב רָעָה לֹא תִמְשֹׁךְ רָעָה מִבִּיתוֹ. [לכן חובה תמיד להוקיר טובה לחבירו ובפרט לאביו לאימו ולרעותי] *** בספר "הצדיק רבי שלמה" (עמ' לו) מובא שרבינו החפץ חיים זיע"א היה לומד כל שבת קודש את הזוהר על הפרשה. גם היה אומר לאחרים שילמדו את הזוהר על הפרשה, ואפילו בחורים, והיה אומר שרובו כמדרש. *** במטו משמיה דהרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע על תפילתו של הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע, שהיה סגולה נוראה לפרנסה ולהצלחה לאומרה בכל יום, ואף הוא בעצמו אמר תפילה זו פעמיים בכל יום בערב ובבוקר. וכך הוא נוסח התפילה: ריבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה.

שאלה: בבת הכנסת או אדם פרטי שביטח את הספר תורה שלו ונגנב וחברת הביטוח שילמה את הנזק האם מחוייבים הבית הכנסת לקנות בכסף זה ספר תורה אחר או שאפשר להשתמש בזה לשאר צרכי בית הכנסת **תשובה** כתב בצ"ץ אליעזר חלק י"ח סימן ס"ז שאף שנפסק בשו"ע שספר תורה שמכרו חייב לקנות בדמיו ספר תורה אחר כמבואר בסימן קנ"ב ס"ב מ"מ יש לחלק שבמכירת ס"ת הוא ממש תמורתו של הספר תורה אבל הכא שחברת הביטוח משלמת זה צד שלישי והוא כעסק ואינו דמי הספר שהרי חברת הביטוח אינה משלמת לפי שווי הספר אלא לפי המחיר שבטחת את הספר וכיון שאינו דמי הספר אלא מכספי הביטוח שבטחת ולכן יכול להוציאו לצרכיו וראיתו היא שביטוח אינו דמי הנזק אלא ענין עסקי שכתב האור שמח בפ"י מ"ו שפירוש ה"ה, שהשוכר בית מתבאר וקיבל עליו אחריות דליקה, ואח"כ הלך המשכיר וביתו, ונשרף הבית, והלכה העלה שמה שחברת האחריות משלמת דמי הפסד הבית, אין זה פוטר את השוכר מתשלומים, ובסיס סברתו, מפני דהמשכיר יכול לומר לשוכר מה איכפת לך מה שהרווחתי מן עלמא, וכן פסק המהרשד"ם לגבי בית מבוטח שנשרף שחייב לשלם אף שגם הביטח משלם שרואים שביטוח אינו דמי הנזק אלא עסק צדדי והוא הדין לגבי הספר תורה הוי כעסק ואינו נחשב כדמי הספר תורה ע"כ [א.ה. ראוי לציין שהיום תשלום דמי הביטוח היום הוא עבור הנזק ולכן אם הוא מופצה ממקום אחר הוא אינו זכאי לתבוע את חברת הביטוח ואף על פי כן הדין אמת שהביטוח הוא אינו דמי הספר תורה אלא כעין עסק כמבואר לעיל]

שאלה: ראונו שכר שמעון דבריה בחוזה לשנה במחיר שסוּמָּים וכן השנה מכר את הדירה ללוי האם יכול לוי הקונה להעלות לראובן את שכירות הבית **תשובה:** מרן חרשון משפט סימן ש"ב סעיף י"ג כתב וז"ל מכר הבית או נתנו לו הורישו, אין השני יכול להוציאו עד שיועדו מקודם ל' יום, או מקודם י"ב חדש, שהרי השוכר אומר לו אין כחך יותר מכך זה שזכית בבית זה. וכמו שאין יכול להוציאו לפני י"ב חודש כפי התנאי כיון שאומר לו איז כחך יותר מכך זה שזכית בבית זה. הוא הדין שאין יכול להעלות לו את השכירות

מצוות ברית מילה

ביום ההוא נימול אברהם וכו' פרשתנו עוסקת במצוות ברית מילה שהיא החותם בכל יהודי, המילה 'ברית' מוזכרת בתורה שלוש עשרה פעמים בהקשר למילה, לומר שנכרתה על הברית מילה י"ג בריתות. לעומת זאת, על קיום התורה ומצוות נכרתו רק שתי בריתות. מכאן רואים את חשיבותה, את גודלה ואת מעלתה של מצווה **משום כך כותב הרמב"ם**, (הל' ברכות פ"ב, ה"ג) מקדימים בברכת המזון את המילה 'ברית' ל'תורה', אומרים בברכת המזון 'ברית ותורה חיים ומזון', כדי להדגיש שברית מילה גדולה מהתורה.

בספר "תורת המנחה" כותב שמצוות מילה אינה כשאר מצוות, מצוות תפילין וציצית, אינם קבועים בגוף, וכאשר יסירם - תסור האות, ואילו המילה היא אות חתום בבשר האדם, **בספר אוצר הברית** מביא את המדרש שמסופר על דוד המלך שבהיותו בבית המרחץ היה מצטער שהוא ללא מצווה באותו זמן, וכשנזכר במצוות מילה - נחה דעתו. מכאן למדים, שהאדם הנימול מקיים כל רגע ורגע מצוות מילה שכן אם לאחר קיום המצווה (דהיינו חיתוך העורלה) כבר נעשתה המצווה ואינו מקיים עוד מצווה מדוע נתיישרה דעתו של דוד המלך לאחר שזכר במילה !! שונה איפה מצוות מילה ממצוות תפילין, שבה, אם הסיר את התפילין, הוא אינו מקיים מצוות תפילין, ולא כך הדבר במצוות מילה שכל רגע ורגע שהמילה בגופו מקיים מצווה. לכן נחה דעתו של דוד המלך, שגם בהיותו בבית המרחץ מקיים הוא מצוות מילה. במצוות ברית המילה נרמזים תרי"ג מצוות. מניין 'ברית' בגימטריה שש מאות ושנים עשרה (תרי"ב), עשיית המצווה עצמה היא אחד, וביחד עם התרי"ב הן תרי"ג, רמז לתרי"ג מצוות.

הגר"א כותב, שברית זה גימטריה תרי"ב, ויש תרי"ג מצוות. זה בא לרמז, שלא המילה, שהיא המצווה המשלמה לתרי"ג, אין באפשרות האדם לקיים את תרי"ב המצוות. **מעשה** (מהספר וברחתי בחיים) שחרב בן ציון אבא שאול זצוק"ל, התחיל ללמד מסכת פסחים ואמר לכל התלמידים לקרוא את המשנה ביחד בקול רם. כולם קראו 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר', והרב אמר להם לחזור שוב על הקטע הזה, וחזרו שוב 'אור לארבעה עשר' וכי' והרב ביקש שיחזרו שוב פעם וכן עשו. שאל אותם הרב 'האם יש כאן בחור שלא עשה ברית מילה?'. והנה קם אחד החברים ואמר 'כן, כבוד הרב. לא עשו לו ברית מילה כיוון ששני האחים שלי מתו אחרי שעשו להם ברית מילה, ולכן לפי ההלכה אני פטור'. אמר לו הרב 'אתה צודק, אבל עכשיו תלך לרופא מומחה ותבדוק אם עכשיו כבר אפשר לעשות ברית. וכן היה, שלבסוף עשה ברית. שאלו את הרב 'איך ידעת?'. אמר להם הרב 'אתם קוראים אור לארבעה עשר, ואני שומע **עורלת בשר**. חשבתי שאולי אני לא שומע טוב, ולכן ביקשתי שתחזרו. ושלוש פעמים זה חזקה'. עד כאן. ונלמד ממעשה זה שמי שמקדש את מחשבתו בדברי קדושה זוכה לדעת דברים המונעים את הקדושה

בטעם מצוות מילה האבן עזרא מביא את הפסוק: "והיה תמים". האדם אינו צריך לשאול מהי מצוות מילה, ומהם הטעמים להנהגתה, כמו כן, פירש הכוזרי, שאין האדם יכול להבין בשכלו קצר הדעת את הציווים האלו. לעומתם **יש מפרשים** שכן מבארים את טעם לברית מילה שמצוות ברית מילה היא ברית בין ה' יתברך לבין עמי ישראל, כפי שכתוב: "ואמר ה' אל אברהם ואתה את ברית תשמר אתה וזרעך אחריו לדרתם". פסוק זה בא לאמר, כי עצם קיום מצוות מילה היא כריתת ברית בינינו לבין הקב"ה. **המהר"ם** מבהיר, שהטעם למצווה הוא: כמו שני אברהם

העלון מוקדש להצלחת חידד ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך וכל אשר יעשה יצליח

העלון מוקדש להצלחת צבאן ורעיתו ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך וכל אשר יעשה יצליח

העלון מוקדש להצלחת זבולון ורעיתו ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך, וכל אשר יעשה יצליח

העלון מוקדש להצלחת אליהו בן בת שבע ורעייתו ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך, וכל אשר יעשה יצליח

העלון מוקדש להצלחת שמואל בן רבקה ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך, וכל אשר יעשה יצליח

העלון מוקדש להצלחת חסד ודניאל פארגני ובי"ב יהי רצון שיתקיים בהם הפסוקים ימלא ה' כל משאלותיך

שמעוניינים לעשות אות וברית, קשר ביניהם, ומסמנים סימון באש על בשרם או שמקזים דם, וכל אחד ואחד שותה את דמו של השני, כך גם במצווה זו עם ישראל מקיימים את מצוות ברית מילה, שהיא גם דם וגם רושם בבשר, המציינים את הקשר. קיום מצוות מילה מסייעת ביצירת הפרדה בין ישראל לבין אומות העולם.

בעל החינוך כותב: אמר הקב"ה לבני ישראל, שיקיימו מצוות מילה, משום שרצה להבדילם מן האומות, שכן שם השם נקרא עליהם, ורצה שיהיו מובדלים בצורת גופם, כשם שהם מובדלים בצורת נפשם

כותב על כך המהר"ם, שכשם שעם ישראל מובדלים מהגויים במוצאם, בדעותיהם ובנפשותיהם, כן ציווה הקב"ה לעשות סימן שיהיו מובדלים מהם גם בגופם, ועל ידי כך ידעו כל הגויים, שעם ישראל הוא זרע בידך ה'

מדוע המילה היא כשהתינוק בן שמונה ימים כותב במורה נבוכים שלו היו מניחים את התינוק עד שיגדל ללא ברית, הוא היה עלול להימנע מלקיים כלל ברית מילה, בגלל הכאב הרב הכרוך בה. בגיל שמונה ימים העור של הברית רך ואין לתינוק פחד דמיון וחרדה מן המילה. לעומת זאת, כאשר ילד גדל, הוא עלול לפחד מן העניין, שכן ככל שאדם מתבגר, כך הכאב חד יותר, וזמן הריפוי ארוך וממושך יותר. מבוגרים הרוצים לזכות במצוות ברית מילה, מקיימים את המצווה מתוך הקרבה גדולה מצידם. אז המילה מתבצעת בהדרגה מקומית, והיא כרוכה בצער רב ובמשך רפוי ממושך. טעם שני הוא אהבת האם והאב בקטנותו של הנימול אינה חזקה כאהבתם אותו בגיל שנתיים שלוש, ואילו ציווה הקב"ה למול את הבן בגיל שנתיים או שלוש, היה חשש שההורים היו מבטלים את המצווה מחמתם בנם.

טעם נוסף מחקרים הוכיחו, שהיום השמיני הוא העיתוי הטוב ביותר למילה, כיון שביום זה, ייצור ויטמין K החוץ לתהליכי קרישת הדם מגיע לשיאו באופן עצמאי על ידי היילוד. לפני כן הויטמין K הוא ברמה של 80% ביום הברית הוא מגיע ל-120% ביום השמיני והלאה הוא עומד על 100%

במדרש כתוב שיעשו ברית מילה ביום השמיני, שאז יתחזק כוחו, מדרש זה מובן יפה לאור המחקר באשר לוויטמין K ביום השמיני

כל יהודי ביום השמיני למיתלו מקיים מצוות ברית מילה, הגמרא אומרת כל מצווה שעשו אותה בשמחה עד היום עושים אותה בשמחה ומצוות מילה כיון שקיימו אותה בשמחה עד היום עושים אותה בשמחה ובמסירות

מספרים (מובא באבות ישראל) על יהודי שחי מעבד למסד הפרקל ברוקסה הקומוניסטית, אשר מסר נפשו למען קיום מצוות מילה הוא היה עובד ממקום למקום, ומל את ילדי ישראל מגיל ההתחשב בסכנו האשי שחאו נוטל על עצמו. גם ההורים גילו בקד גבורה רוחנית מאין פמזה. פאתח הפעמים, לאחר ששלם בסתר ילד יהודי כבן שנתיים, נדהם לראות כי לאחר המילה, אמו של הילד מתנפלת על בנה בחבוקים ובנשיקות, כאילו היא רואה אותו לראשונה. האם שהבחינה בתהליכתו, הסבירה כי באת לידת בנה, היא חפשה שמה יתברך למצב שהילד אינו נמול, ומה שהתחיל בחסר בריה, יתברך לעבדה מגמרת, לכן היא נדרה נדר שלא תנשק לו עד שיעשו לו ברית. קד במשך פשנתיים, היא התאפקה מלנשקו, ונקשו פשנתיים את נדרה והילד מהול, היא יכולה לנשק ולחבק את בנה...

מעשה (מובא באמרי יחזקאל) בזמנינו באדם שהיה מונכ"ל לא אחד הגופים נגד הכפייה הדתית. נולד לו בן, והזמין את המוהל הרב אהרון לוי שליט"א. אמר לו הרב 'איך אתה עושה לו ברית? אולי הוא לא יסכים, והרי אתה נגד הכפייה הדתית'. 'אל תגיד לי מה לעשות, אני מוכרח לקיים בו את מצוות ברית המילה', ענה האב.

אחדות מופלאה - הרבי מקלויזנבורג עבר את מחנה אושוויץ, הוא פעם אמר: "לדבר אחד אני מתגעגע לשואה, כשצעדנו אחד לצידו של השני, ואף אחד לא ידע האם האיש שצועד לצידו הוא ליטאי או חסידי אף אחד לא ידע שאני אדמו"ר שילבנו זרועות כדי להתחמם יחד בקור המקפיא

